

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Regula pastoralis

Gregor <I., Papst>

[Basel], 15. Feb. 1496

Prima pars ostendens qualiter ad magisterium Pastorale dignus quisque venire: atque hoc indignus qualiter debeat pertimescere

[urn:nbn:de:bsz:31-313469](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313469)

Prologus

Beati Gregorij pape in librū
Pastoralis cure ad Johannem
Rauennatis vrbis Episcopum
Prologus feliciter incipit.

Pastoralis cure me pondera fugere delitescendo voluisti: benigna frater charissime atq; humilima intēone deprehendis. Quone quibusdam leuia esse videant: presentis libri si lo expromo de eorū grauedie omne qđ pēso. vt & hęc: qui vacat: incaute nō expetat & qui incaute expetijt: ad eprum se esse p̄timefcat. Quadripita vero disputatiōe liber iste distinguit vt ad lectoris sui animū ordinatis allegationibus quasi quibusdā passibus gradiatur. Nā cum rerū necessitas exposcit: pensanduz valde est. ad culmen quisq; regimins qualiter veniat: atq; ad hoc rite perueniēs: & qualiter viuat. & bene viuens: qualiter doceat. et recte docens: infirmitatem suam quotidie: quanta consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessum fugiat: aut peruentioni vita contradicat: aut vitam doctrina destituat: aut doctrinā presumptio extollar. Prius ergo appetitum temper timor: post autem magisteriū: qđ querente suscipitur: vita cōmendet: ac deinde necesse est vt pastoris bonū. qđ viuendo ostēditur: etiam loquēdo propagetur. Ad extremū vero superest: vt pfecta queq; opera: cōsideratio prop: ie infirmitatis deprimat. ne hec ante occulti arbitris oculos tumor elationis extinguat. Sed qz sunt pleriq; mihi imperito similes qui dū mētiri se nesciunt: que nō didicerunt: docere p̄cipiscūt. qui pōdus magisterij tāto leuius estimāt: q̄to viz magnitudinis illi? ignozāt: ab ipso libri hui? respēdant exordio: vt qz indocti ac precipites doctrine arcē tenere appetūt: a p̄cipitatiōis sue ausib? in ipsa locutionis nostre ianua repellantur.

Cap. I

Explicit prologus.
Beati Gregorij pape liber Pastoralis cure quatuor partibus distinctus: Feliciter incipit.

Prima pars: ostendēs qualiter ad magisteriū Pastorale dignus quisq; venire: atq; hoc indignus qualiter debeat perimiscere.

Imperiti ne venire ad Pastorale magisterium audeant.

Capitulum. I.

Nulla ars doceri presumit nisi p̄t? intēta meditatio ne discat. Ab impis ergo pastorale magisterium qua temeritate suscipit. qñ ars ē artū regimē aīaruz. Quis at cogitationū vulnera oculis tiora esse nesciat vulnerib? viscerū. Et tñ sepe hi q̄ nequa q̄ sp̄ialia p̄cepta p̄gnouerūt: cordis se medicos p̄fiteri nō metuit. vñq; pigmētōz viz nesciūt: videri medici carnis nō erubescūt. S; qz auctore deo ad religiōis reuerentiā omne laz p̄ntis seculi culmē inclināt: sunt nōnulli q̄ intra sanctā ecclesiā p̄ specē regimins gloriā affectāt honoris. videri doctores appetūt. trāscēdere ceteros p̄cupiscūt. atq; attestante veritate primas salutatiōes in foro. p̄rios in cenis recubūt. primas in cōuentib? cathedras querūt. Qui susceptū cure pastoralis officiū mīstrare digne tāto magis nequeūt: q̄to ad hūilitatē magisteriū ex sola elatiōe puenerūt. Ipsa q̄ppe in magisterio lingua pfundit: qñ aliud discit. & aliud docet. Cōtra qđ dñs p̄ p̄phetā querit: dīcēs. Ipsi regnauerūt & nō ex me. p̄cīpes extiterūt & nō p̄gnoui. Ex se nāq; & nō ex arbitrio sūmi rectoris regnāt: qui nullis sulti virtutib?: nequa q̄ vocati: sed sua cit

pidine accessit: culmē regiminis rapiūt potius: quā assequunt. Quos tñ intern⁹ iudex: ⁊ puebit ⁊ nescit: qz quos pmittēdo tollerat. pfecto p iudiciū reprobatiōis ignorat. An ad se quibusdā ⁊ post miracula venientibus dicit. Recedite a me oparis iniquitatis. nescio q̄ estis. Pastozū impenitentia voce veritatis increpat: cū p. pphetā dicit. Ipsi pastozes ignorauerūt intelligentiā. Quos rursum dñs detestatur: dicēs: ⁊ tenētes legē: nescierūt me. Et nesciri ergo se ab eis veritas querit: ⁊ nescire se principatū nescientū. ptestat: qz profecto hi qui ea que sūt dñi nesciūt: a dño nesciunt. Paulo attestāre qui ait. Si q̄s at ignorat: ignorabit. Que nimirū pastozuz sepe imperitia meritis cōgruit subiectoz: qui spūs lumē sciētie sua culpa exigente nō habeat: districto tñ iudicio agit: vt per eozū ignorantia: hi etiā qui sequunt: offēdāt. Hinc nāq; in euāgelio p semetipsam veritas dicit. Si cecus ceco ducatur: prebeat: ambo in foueā cadunt. Hinc psalmista nō optātis animo: sed. pphetātis ministerio denūciat: dicēs. Obscurent oculi eozū ne videāt. ⁊ dorsum eozū semp incurua. Oculi quippe sunt q̄ in ipsa honoris sumi facie positi: puidendi itineris officii susceperunt. Quib⁹ hi nimirū qui subsequunt in herēt. dorsa nominant. Obscuratis ergo oculis dorsu insistent: qz cuz lumē sciētie perdunt: qui pzeunt: pfecto ad portada peccatorū onera curuant qui sequuntur.

De locū regiminis subeant qui viuēdo nō perficiunt que meditando didicerūt. Cap. II.

E sunt nōnulli q̄ solerti cura spūalia pcepta pscrutant: sed q̄ intelligēdo penetrāt: viuendo cōculcāt. repēte docēt que nō ope sed meditatione didicerūt. ⁊ qd̄ verbis predicāt: morib⁹ impugnat. Anō st et cum pastoz per abrupta graditur. ad p̄cipitium grex sequatur. Hinc nāq; domi-

nus per prophetā contra contēptibile pastozum scientiā querit: dicens. Cum ipsi limpidissimā aquā hiberitis: reliquā pedibus nostris turbabitis ⁊ oues mee: que cōculcata pedibus nostris fuerant: pascebāt ⁊ q̄ pedes nostri turbauerant: hec bibebāt. Aquā quippe limpidissimā pastozes bibūt: cū fluentia veritatis recte intelligētes hauriūt. Sed eandē aquam pedibus turbare est sancte meditatiōis studia male viuēdo corūpere. Aquā scz eozum turbatā pedibus oues bibunt: cum subiecti quos nō sectantur verba que audisūt: sed sola q̄ cōspiciūt exēpla p̄auitatis imitantur. Qui cū dicta sūt qz p opa puerunt. quasi corruptis fontib⁹ in potib⁹ lutū sumūt. Hinc quoq; scriptū est in ppheta de sacerdotib⁹. Causa ruine populi sacerdotēs mali. Hinc rursum dñs de sacerdotib⁹ p prophetā dicit. Facti sūt domus israel in offendiculum iniquitatis. Nemo quippe ampl⁹ in ecclesia nocet: quā qui puerse agēs: nomē vel ordinē sanctitatis habet. Delinquentē nāq; hunc redarguere null⁹ presumit: ⁊ in exemplū culpa vebemēter extēditur. qñ p reuerentia ordinis peccator honorat. Indigni autē qui qz tanti reat⁹. pōdera sūgerēt. si veritatis sententiā sollicita cordis aure: intentione pensarēt que ait. q̄ scādalisauerit vnus de pusillis istis. qui in me credūt: expedit ēi vt suspēdat mola asinaria in collo ei⁹. ⁊ demergat in profundū maris. Per molā quippe asinaria secularis vite circuit⁹ ac labor exprimit. ⁊ per pfundum maris extrema vānatio designatur. Qui ergo ad sanctitatis speciē deduc⁹ vel verbo ceteros destruit vel exēplo: melius pfecto suis erat vt hūc ad mortē sub exteriori habitu. terrena acta pstringerēt: quā sacra officia in culpa ceteris imitabilem demonstrarēt: quia nimirum si solus eaderet: vtiq; hūc tollerabilior: inferni pena erucietet.

De pondere regiminis. et qd̄ aduersa queq; despiciēda sūt p sp̄era vero formidāda. Cap. III.

Hec itaq; breuiter dixim⁹ vt q⁹ tū sit pōdus regiminis inōstres mus. ne temerare sacra regimi na: si quis his impar ē: audeat & per concupiscentiā culminis ducatiū suscipiat perditionis. Hinc enī pie Jacob⁹ prohibet: dicens. Nolite plures magistri fieri fratres mei. Hinc ipse dei hominūq; mediator regnū p̄cipere vitauit in terris qui supernorū quocq; spiritū sententiam sensumq; transcendēs: ante secula regnat in celis. Scriptū quippe est Iesus cū cō nouisset quā vēturi essent: vt caperēt euz & facerent eū regem: fugit iterū in montē ipse solus. Quis enī principari hominibus tā sine culpa potuisset: quāz is q̄ hos nimirū regeret: quos ipse creauerat. Sed quia iccirco in carne apparuit vt non solum nos p̄ passionē redimeret verū etiam per cōuersationē doceret: exemplum se se quētibz prebēs: rex fieri noluit. ad crucis vero patibulū sponte peruenit. oblatā gloriā culminis fugit. penāz obprobriose mortis appetit vt membra eius videlicet discerēt fauoles mū di fugere: terrores mī nime timere: pueritate aduersa diligere: p̄sp̄era formidādo declinare: quia & ista sepe per timores cor coinquinant: & illa p̄ dōlorē purgant. In istis se anim⁹ erigit: in illis autē: etiā si quādo erexerit se h̄erit. in istis se se homo obliuiscit i illis vero ad sui memoziā nolēs etiā coactusq; reuocāt. in istis sepe & ante acta bona depe reunt. in illis autē longi quocq; temporis admissa tergunt. Itā plerūq; aduersitatī magisterio sub disciplina cor p̄zimē. Quā si ad regiminis culmē: eruperit in elatioe: p̄tinus vsu glorie p̄mutatur. Sic Saul qui indignū se prius considerās: fugerat: mox vt regni gubernacula percepit: intumuit. Dono xari nāq; corā populo cupiēs dum reprehendī publice noluit. ipsum q̄ eum in regē vnixerat occidit. Sic dauid. auctoris iudicio p̄bene in cunctis actibus placens: mox vt p̄ssure pondere caruit in timorem vulneris erupit. factusq; est in morte v̄rie crudeliter rigidus: quia in

appetitu femine eneruiter est fluxus. Et qui malis ante nouerat pie parcere. in bonorum quocq; nece post didicē sine obstaculo retractionis anhelare. Prius quippe ferire deprehensum persecutorē noluit & post cum dāno desudantis exercitus etiam deuotū militem extinxit. quē profecto ab electorum numero culpa longius raperet. nisi hunc ad veniam flagella reuocasset.

Quōd plerumq; occupatio regiminis soliditatem mentis dissipet.
Cap. III.

Sepe suscepta cura regimīs cor per diuersa diuerberat & impar quisq; inuenitur ad singula: diū confusa mēte diuiditur ad multa. Unde quidā sapiens p̄uide prohibet dicens. Fili ne in multis sint actus tui: quē videli cet nequaquā plene in vniscuiusq; operis ratione colligitur: dum mens p̄ diuersa partitur. Cumq; foras per insolentem curam trahitur. a timoris intimi soliditate vacuatur. fit in exteriorū dispositioe sollicita. & sui solummodo ignara scit multa cogitare se nesciens. Itā cuz plus q̄ necesse est. se exterioribus implicat q̄si occupata in itinere obliuiscitur quo tēdebat. ita vt a studio sue inquisitionis aliena: ne ipsa quidē que patitur dāna consistaderet. & p̄ quāta delinquit: ignoret. Neq; enī peccare se Ezechias credidit cū venientibus ad se alienigenis cellas aromatum ostēdit: sed in dānatione secuturę p̄lis. ex eo irā iudicis pertulit: quod se facere licenter estimauit. Sepe dum multa suppetunt. dumq; agi possunt que subiecti: quia ad acta sunt q̄ mirentur: in cogitatione se animus eleuat: sed plene in se iram iudicis puocat. quāuis per iniqua opera foras non erumpat. Intus quippe est qui iudicat. Intus quod iudicatur. Cū ergo in corde delinquimus. latet homines qd apud nos agim⁹: s; tñ ip̄o iudice teste peccamus. Neq; enim rex Babil

lonie tūc reus de elatione extitit cū ad la-
tioris verba peruenit. Quippe qui ore p-
phero 7 ante eū ad elationē tacuit: sen-
tentia reprobatiōis audiuit. Culpā nāq;
perpetrare supbia ante dederat: qui
omnipotentē deū: quē se offerdisse repe-
rit: cūctis sublequētib; predicauit. Sed
post hec successu sue potestatis elatus est
dū magna se fecisse gauderet: cūctis prius
in cogitatiōe se pretulit: 7 post adhuc tu-
midus dixit: Nōne hec est Babylon ma-
gna: q̄ ego edificauit in domū regni: 7 in
roboze fortitudinis mee: 7 in gloria deco-
ris mei? Que videlicet vox illius ire vin-
diciā aperte pertulit: q̄ occulta elatio ac-
cendit. Nā districtus iudex prius inuisibi-
liter vidit: q̄ post publice ferēdo repre-
hendit. Nū 7 in irrationale hūc anīa ver-
tit: ab humana foierat: sepauit: agri be-
stias mutata mēte confūxit: vt districto vi-
delicet iustoci; iudicio hō quoq; esse per-
deret: que magnū se vltra hoies estimass;
Dec itaq; pferētes nō potestate reprobē-
ditus: sed ab appetitu illius cordis infir-
mitatē munim⁹: ne imperfecti quicq; culmē
arripere regimīs audeāt: 7 qui in planis
stātes timbāt: in precipiti pedē ponant.

**De illis qui exēplo ceteris p-
desse possunt: sed quietē ppriā
sectando dimittūt. Cap. V.**

Nam sūt nōnulli qui eximia vir-
tutū dona percipiūt: 7 p exer-
citatiōe ceteroz magnis mune-
ribus exaltant. Qui studio ca-
sitatis mūdi abstinentie roboze valdi: do-
ctrine vapibus referti: patientie lōganimi-
tate humiles: auctoritatis fortitudine ere-
cti: pietatis gratiā benigni: iusticie seueri-
tate districti sunt. Qui nimirū culmen re-
giminū si vocati: suscipe rennuūt: ipa sibi
plerūq; dona adimūt: que nō p se tantū
modo: sed etiā pro alijs acceperūt. Cūq;
sua 7 nō alioz luera cogitāt: ipis se que p
uata habere appetūt: bonis priuāt. Hinc
nāq; ad discipulos veritas dicit: Non po-
tēt ciuitas abscondi supra montē posita: ne

q; accendūt lucernā: 7 ponūt eam sub mo-
dio: sed supra candelabū vt luceat oibus
qui in domo sūt. Hinc Petro ait: Symō
iobānis amas me? Qui cū se amare pti-
nus respōdisset: audiuit. Si diligis me:
pascce oues meas. Si ergo dilectiōis est te-
stimoniū cura pastoris: quicq; virtutibus
pollens: gregē dei rennuūt pascere: pasto-
rē summū quincit nō amare. Hinc Pau-
lus dicit: Si x̄s p oibus mortuus est: q̄
oēs mortui sunt: 7 p oibus mortu⁹ est: sū-
perest: vt qui viuūt: tā nō sibi viuāt: sed ei
qui pro ipis mortu⁹ est: 7 resurrexit. Hinc
Moyses ait: Corē frater sine filijs de-
functi: supstes frater accipiat: atq; ad no-
mē fratris filios gignat. Quā si accipere
forte rēnuerit: huic i faciē mulier expuat:
vnūq; ei pedē ppinqu⁹ discalet: eiusq;
habitaculi domus discaletur voce. Fra-
ter quippe defunct⁹ ille est: qui post resur-
rectiōis gloriā apperit dicit: Ire nūcia-
te fratrib; meis. Qui quasi sine filijs obi-
it: quia adhuc electoz suoz numerū non
implenit. Huius scz vxozē frater supstes
fortiri precipit: q; dignū pfecto est vt cu-
ra scē ecclesie ei qui hāc bñ regere pualet
imponat: cui nocenti in faciē mulier expu-
it: q; quicq; ex muneribus: que percepti
pdesse alijs nō curat: bonis q; ei⁹ scā ec-
clesia exprobrās: ei quasi in faciē salinā ta-
ctat. Cui ex vno pede calciamentū tollit:
vt discaletur domus eius voce. Scriptū
quippe est. Calciati pedes in preparatiōe
euāgelij pacis. Si ergo vt nostrā: sic cu-
rā pximi gerimus: vtrūq; pedē per calcia-
mentū munim⁹. Qui vero suā cogitās vti-
litarē pximoz negligit: quasi vn⁹ pedis
calciamentū cū de decore amittit. Sic ita-
q; nōnulli: q; magnis: vt dixim⁹: mūerib;
ditati: dū solius contemplatiōis studijs in-
ardescūt: parere vtilitati in pximoz pres-
dicatiōe refugit: secretū quietis diligūt:
secessum speculatiōis perūt. De quo si di-
stricte iudicent: ex tātis pculdubio rei
sunt: quātis venētes ad publicū pdesse
potuerūt. Quā em̄ mente is qui pximis
pfuturus enitesceret: vtilitati ceteroz se

creto pponit suū: qñ ipse sumi patris vni
genitus vt multis pdesset: de sinu patris
egressus est ad publicū nostrū.

**¶ Vere humilis diuinis nō
reluctes iudicijs: Cap. VI.**

¶ Sunt nonnulli qui ex sola hu
militate refugiu: ne eis quib⁹
se impares estimat: preferant.
Quoz pfecto humilitas: si ce
teris virtutib⁹ cingit: sic ante oculos ve
ra est cū ad respuendū hoc qd vtiliter sub
ire precipit: pertinax nō est. Neq; em̄ ves
re est humilis: q̄ superni nutus arbitriū:
vt pcesse debeat: intelligit: et tñ pcesse
premit. Sed diuinis dispositiōibus sub
ditus: atq; a vicio obstinatiōis alien⁹: cū
sibi regiminis culmen imperat: si tam do
nis preuētus est: quibus ⁊ alijs pfit: ⁊ ex
coade debet fugere: ⁊ inuitus obedire.

**¶ Officiū predicatiōis ab ali
quibus laudabiliter petat: ad
quod alij coacti pertrahunt.**

¶ Capitulum. VII.

¶ Quis nonnunq̄ predicatiōis
officiū: ⁊ nonnulli laudabiliter
appetit: ⁊ ad hoc nonnulli lau
dabiliter coacti pertrahunt: qd
liquide noscim⁹: si duoz pphetarū facta
pensamus: quoz vnus vt ad predicandū
mitti debuisset: spōte se prebuit: quo tñ al
ter pergere cū pauore recusauit. Et ias
quippe dño querēt. que mitteret: vtro se
obtulit dicēs: Ecce ego: mitte me: Hier
mias aut̄ mittit: ⁊ tñ ne mitti debeat: hu
militate reluctat dicens: Na dñe deus:
ecce nescio loqui: qz puer ego sum. En ab
vtrisq; exterius diuersa vox pdijt: sed nō
a diuerso fonte dilectiōis emanauit. Duo
quippe sūt pcepta charitatis dei v3 amor
⁊ pmi. Per actiū igit vitā pdesse p
rimis cupiēs Et ias officij predicatiōis
appetit: per cōtemplatiuā vero Hieremi
as amori pditoris sedule inherere deside
rās: ne mitti debeat ad predicandū tra
dicat. Quō ergo laudabiliter alter appeti

it: hoc laudabiliter alter expauit. Iste ne
tacite cōtemplatiōis lucra loquēdo perde
ret. Ille ne dāna studiosi opis tacēdo fen
taret. Sed hoc in vtrisq; subtiliter est in
tendū: qz ⁊ is qui recusauit: plane nō re
stitit: ⁊ is qui mitti noluit: ante se per als
taris calculū purgatū vidit: ne aut nō pur
gatus adire quisq; sacra misteria aud. atz
aut que superna gratia eligit: sub humi
litate specie superbe cōtradicat. Quia
igit valde difficile est: purgatū se quēlibz
posse cognoscere: predicatiōis officij tui
us declinat. Nec tamē declinari: vt dixi
mus: debet pertinaciter: cū ad suscipiens
dū hoc magna volūtas agnosciē. Quoy
ses vtrūq; miro ope expleuit: qui pcesse
tate multitudinē: ⁊ noluit: ⁊ obediuit. Su
perbus est fortasse esset: si ducatu plebis
innumere sine trepidatiōe susciperet. Et
rursum supbus existeret: si auctoris impe
rio obedire recusaret. Vtrobiz ergo hu
mili: ⁊ vtrobiz subiectus: sed pester popu
lis semetipm̄ metiendo noluit: ⁊ tamē de
imperātis viribus presumēdo consensit.
Hinc ergo: hic qd precipites colligat: cū
quāta culpa ex appetitu pprio ceteris p
ferri nō metuit: si sancti viri plebium duc
tū suscipere: deo etiā iubente timuerūt.
Moyfes suadente dño trepidat: ⁊ infir
mus quisq; vt honoris on⁹ percipiat: an
helat: ⁊ qui ad casum valde vergeat ex pro
pzijs: humerū libenter opprimendū pon
deribus submittit alienis: que egit: ferre
nō valet ⁊ auget quod portet.

**¶ De his qui pcesse cupiūt
et ad vsum sui libidinis instru
mentū apostolici sermonis arri
piunt: Capitulum. VIII.**

¶ Verūq; vero qui pcesse cōcu
piscūt ad vsum sue libidinis in
strumentū aplici sermonis arri
piūt: qui ait: Si quis ep̄atu de
siderat: bonū opus desiderat. Qui tamē
laudās desiderū: in pauore vertit. Prin⁹
qd laudat: cū repente subiūgit. Spor
tet autēz ep̄m irreprensibile esse. Cūq;

Prime partis libri Pastoralis cure

virtutū necessaria subsequēter enumerat: que sit irreprehensibilitas ipsa manifestat. Et fauet ergo desiderio: et terret ex peccato. Ac si aperte dicat: Laudo quod queritis: sed prius discite quod queratis: ne dum vosmetipsos metiri negligitis: tanto sedulo vestra reprehensibilitas appareat: quanto et a cunctis cōspici in honoris arce festinat. Magnus em̄ regēdi artifex fauorib⁹ impellit: terrorib⁹ retrahit: vt auditores suos: et descripto irreprehensibilitatis culmine restringat a supbia: et officium laudando quod querit cōponat ad vitam. Quāuis notandū quod illo in tpe dicit: quod quisquis plebibus perat: primum ad martyrij tormenta ducebat. Tūc ergo laudabile fuit epatus querere quā per hūc dubiū nō erat ad sup̄plicia grauioza peruenire. An ipm quoque epatus officium boni opis expressione diffinit: cū dicit: Si quis epatum deserat: bonū op⁹ desiderat. Ipse ergo sibi testis est quod epatum nō appetit: qui nō per hūc boni opis ministeriū: sed honoris gloriā querit. Sacrum quippe officium non solum nō villigit: sed oīno nescit: qui ad culmē regim̄is anhelans: in occulta meditatiōe ceteroz subiectōe pascit: laude propria letat: ad honore cor eleuat: rerū affluentia abūdantia exultat. Vnde ergo lucrū querit sub eius honoris specie: quo mūdi destrui lucra debuerūt. Cuius mens humilitatis culmē arripere ad elationē cogitat: quod foris appetit: intus immutat.

Qui mens preesse volentiū facta sibi bonoz operū pmissione blandiat. **Cap. IX.**

Sed plerūq; bī qui subire magistrū pastorale cupiūt: nōnulla quā bona opera aīo pponūt. Et quis hoc elatiōis intentio ne appetat: opaturos tū se magna pertractat. Fitque vt aliud intus intentio subpriet: aliud tractātis aīo sup̄ficies cogitatio ostendat. Nam sepe de se mēs ipsa sibi mentit: et fingit se de bono ope amare quod nō amat: de mūdi autē gloriā nō amare quod

amat. Qui principari appetēs sit ad hoc pauida: cū querit: audax: cū peruenit. Tendēs em̄: ne nō pueniat: trepidat. Sed repēte perueniēs: iure sibi hoc debiti: ad quod peruenit: putat. Cūq; percepti principatus officio perfrui seculariter ceperit libēter obliuiscit quicquid religiose cogitauit. Si necesse est vt cū cogitatio extra vsū dicit: prius mētis oculus ad opā trāfacta reuocet: ac penset quicquid subiectus egerit: et repēte cognoscat si platus bona agere: que pposuerat: possit: que nequaquā valet in culmine humilitatē discere: qui in imis positus nō desinit superbare: qui in imis positus nō desinit superbare: qui ad hūc vidit cū deesset anhelare. Nequaquā vincere avariciā potest: quā ad multoz sustentationē redditus: cui sufficere propria: nec soli potuerūt. Ex ante acta ergo se vita vnūquosq; inueniat ne in appetitu se culm̄is imago cogitatiois illudat: quous plerūq; in occupatiōe regiminis: ipse quoque boni opis vsus perdit: qui intransigēte tenebat: quod quieto mari recte nauē et imperitus dirigit: turbatis autē tēpestatis fluctibus: etiā peritus se naua confundit. Quid nāq; est potestas culm̄is nisi tēpestatas maris? In qua cogitationū pcellis semp nauis cordis quantū: huc illicq; incessanter impellit: vt per repētita saxa frangat. Inter hec itaq; quod sequēdū est: et quod tenendū est: nisi vt virtutibus pollēs: coactus ad regimē veniat. virtutibus vacu⁹: nec coactus accedat. Ille si oīno renitit: caueat ne acceptam pecuniā in sudariū ligās: de eius occultatiōe iudicet. Pecuniā quippe in sudario ligare est: pcepta dona sub ocio lenti corpis abscondere. Et cōtra iste cū regimē appetit: attendat: ne per exemplū prauū opis phariseorū more: ad ingressū regni tendētib⁹ obstaculū fiat: quod iuxta magistri vocē: nec ipsi intrāt: nec alios intrare permittūt. Cui cōsiderandū quoque est: quod cū cām populī electus p̄sul suscipit: quasi ad egrū medicus accedit. Si ergo in ei⁹ ope adhuc passio

nes viuūt: qua p̄sumptiōe percussū mede
ri p̄perat: qui in facie vulnus portat.

**Qualis quisq; ad regimē ve
nire debeat: Capitulū. X.**

Ille igit modis omnibus debet
ad exemplū viuēdi pertrahi: q̄
in cūctis carnis passionib; mo
riens: iā spiritaliter viuūt: q̄ p̄

spera mūdi postponit: qui nulla aduersa
pertinet cit: qui sola interna desiderat: cu
lus intentiōi bene cōgruens: nec oīno coz
pus per imbecillitatē: nec valde per cōtu
meliā repugnat sp̄s: qui ad aliena cupiē
da nō ducit: sed p̄pria largiter qui per pie
tatis viscera citius ad ignoscendū flectit:
sed nūq; plus quā decz ignoscēs: ab arce
rectitudinis inclināt: q̄ nllā illicita p̄perat
sz perpetrata ab alijs: vt p̄pria deplorat:
q̄ ex affectu cordis aliene infirmitati p̄pati
tur: sicq; in bonis p̄ximi sicut in suis p̄fe
ctibus letat. Qui ita se imitabilē ceteris
in cūctis: que agit: insinuat: vt inter eos
nō habeat: qd saltē de trāfactis erubescat

Qui sic studet viuere: vt p̄ximoz qz coz
da arentia doctrine valeat fluētis irrigare
qui oratiōis vsu r̄ exprimēto iam didicit:
qd̄ obtinere a dño que poposcerit: possit.

Cui per effectus vocē iā quasi specialiter
dicat. Adhuc loquēte te dicat: ecce ad suz.

Si em̄ fortasse q̄s veniat: vt p̄ se ad inter
cedendū: nos apud potentē quemp̄iā vix
qui sibi iratus: nobis vero est incognitus
ducat: p̄tinus respōdemus. Ad interce
dendū venire nō possumus: qz familiarita
tis eius noticiā non habemus. Si ergo
homo apud hominē de quo mīme presu
mit fieri intercessor erubescit: qua mente
apud dñi intercessiōis locū p̄ populo arri
pit: qui familiarē se eius grē esse per vite
meritū nescit: aut ab eo quōd alijs ventam
postulat: qui vtrū sibi sit placat? ignorat.

Qua in re est adhuc aliud solliciti? formi
dandū: ne qui placare posse irā credidit hāc
sp̄e ex p̄prio reatu mereat. Cuncti em̄ li
quido nouimus: qz cū is: qui displicet: ad
intercedendū mitrit: irati anim? ad vete
riora p̄uocat: qui ergo adhuc desiderijs

terrenis astringit: caueat ne districti in se
irā iudicis grauius accēdens: vñ loco de
lectat glorie: fiat subditis auctoz ruine.

Solterter ergo se quisq; metiat: ne locū re
giminis assumere audeat: si qd̄ in se viriū
damnabiliter regnat: ne is que erimē de
p̄uat propriū: intercessor fieri appetat. p̄
culpīs aliozū.

**Qualē se regens debeat ex
hibere: r̄ sine vicio corpis esse.**

Capitulum. XI.

Inc etem̄ supra voce ad Moy
sen dicit: Loquere ad Aaron
Domo de femine tuo per fami
lias: q̄ habuerit maculā nō ofe
feret panes deo suo: nec accedet ad miste
riū eius. Ubi r̄ repente subiungit. Si ces
cus fuerit: si claudus: si vel paruo vel grā
di: r̄ torto naso: si fracto pede: si manu: si
gibbus: si lippus: si albuginem habēs in
oculo: si iugē scabiē: si impetiginē: in cor
pore vel ponderosus. Cecus quippe est q̄
supne lumen cōtemplatiōis ignorat: qui
p̄ntis vite tenebris pressus: dñ venturaz
lucē nequaquā vlligēdo cōspicit: quo egres
sum opis porrigat nescit. Dinc etem̄ pro
phetate Anna dicit. Pedes sanctorū suo
rū seruabit: r̄ impij in tenebris cōtinescēt.

Claudus vero est: qui quidē quo perges
re debeat aspicit: sed per infirmitatē men
tis vite viāz perfecte nō valet tenere quā
videt: qz ad virtutis statū: dñ fluxa p̄suetu
do nō erigit: q̄ desiderij innitit: illuc gres
sus opis efficaciter nō sequit. Dinc etem̄
Paulus dicit. Remissas man? r̄ dissolu
ta genua erigite: r̄ gress? rectos facite pe
dibus vris: vt nō claudicās erret: magis
asit sanet. Paruo asit naso est: q̄ ad tenē
dā mensurā discretiōis idone? nō est: na
so quippe odores fetozesq; discernimus.

Recte ergo per nasū discretio exprimit: p̄
quā virtutes eligim?: delicta reprobam?
vñ r̄ in laude sp̄se dicit: Nasus tu? sicut
turris q̄ est in libano: qz nuntz sc̄ta ecclia
q̄ ex causis singulis tētamēta p̄deat: p̄ di
cretione p̄spicit: r̄ v̄tura vicioz bella ex
alto deprehendit. Sed sunt nōnulli: quā

Prime partis libri Pastoralis cure

dum se estimari hebetes nolūt: sepe se in
 quibusdā inquisitionib⁹ pl⁹ q̄ necesse ē ex-
 crecent. ex nimia subtilitate fallunt. **An**
de hic quoq; subdit. vel grandū vel torto
nafo. Nasus etenī grādīs ⁊ tort⁹ est. dis-
cretionis subtilitas imoderata. que dum
pl⁹ q̄ deez excreuerit actiōis sue rectitudi-
nē ipsa cōfundit. Fracto autem pede vel
manu est. qui viā dei p̄gere oīno non va-
let. atq; a bonis actib⁹ fundit⁹ exfors vas
car quaten⁹ hoc nō vt claudus saltē cum
infirmū tenet. sed ab his omnimodo
alien⁹ existat. Sibbus vero est quē terre-
ne sollicitudinis pōdus deprimit. ne vnq̄
ad supna respiciat: sed solis his: que inhi-
mis calcant: intēdat q̄ ⁊ si quando aliqd
ex bono patrie celestis audierit. ad hoc ni-
mirū puerse cōsuetudinis pōdere grauas-
tus: cordis faciē nō attollit qz cogitatio-
nis statū erigere nō valet. quem terrene
vsus sollicitudinis curū tenet. Ex horū
quippe specie psalmista dicit. Incuruat⁹
sum: ⁊ hūiliat⁹ sum vsq; quaq; . Quorū
culpā quoq; p̄ semetip̄am veritas repro-
hās ait. Senē autē qd̄ in spinis cecidit.
Hi sūt q̄ audierūt verbū ⁊ a sollicitudini-
bus ⁊ diuitijs ⁊ voluptatib⁹ vite euntes
suffocant. ⁊ nō referūt fructū. Lipp⁹ ve-
ro est. cui⁹ quidē ingeniū ad cognitionez
veritatis enicat. sed tñ hoc carnalia opa
obscurāt. In lippis q̄ppe oculis pupille
sane sunt. s; hūore defluente infirmātes.
palpebre grossescūt. quarū qz infusiōe cre-
bro oculis atterit. etiā acies pupille vitia-
tur. Et sunt nōnulli quoz sensū carnalis
vite opatio sauat q̄ videre recta subtilitē
p̄ ingeniū poterāt: s; vsu prauorū actūz
calligāt. Lipp⁹ itaq; ē. cui⁹ sensuz natu-
ra exacuit. s; puerfatiōis prauitas p̄fudit
Cui bñ p̄ angelū dī. Collirio inūge oculos
tuos vt videas. Collirio q̄ppe oculos
inungim⁹ vt videam. cū ad agnoscendā
veri luminis claritatē itellect⁹ nostri acie
medicamine bone opationis adiuuam⁹.
Albuginē vero bz ī oculo q̄ veritatis lu-
cē videre nō sinit qz arrogātia sapiētie sē-
sum iusticie tenet. Pupilla nāq; oculi ni-

gra videt. albuginē tollerās nihil videt.
 qz vicij sensus hūane cogitationis. si stul-
 tum. si se peccatorēq; intelligit. p̄empla-
 tionē intime claritatis apprehēdit. **Ei**
ār candorē sibi iusticie seu sapiētie tribuit a
luce se supne p̄tēplationis excludit. ⁊ eo
claritatē vel luminis nequaq; penetrat. q̄
se apud se p̄ arrogantiā exaltat. sicut de q̄
busdā dicit. Dicetes enī se esse sapientes
stulti facti sunt. Inq; vero habet scabies
cui carnis petulātia sine cessatione domi-
nat. In scabie etenī feruor viscerū ad cus-
tem trahitur p̄ quā recte luxuria designa-
tur. qz si cordis tētatio vsq; ad opationez
p̄siliū: nimirū feruor intim⁹ vsq; ad cutis
scabiē prorūpit. Et foras iā corpus sauit
at: qz dū in cogitatiōe voluptas nō reprē-
mitur. etiā in actiōe dñatur. quasi enī cu-
tis puriginē Paul⁹ curabat abstergere:
cū dicebat. Tētatio vos nō apprehendat
nisi humana. Ac si aperte diceret. Huma-
na quidē est in corde tētationē perpeti
demoniacū vero est. tētationez certamine
⁊ in operatione superari. Impetiginem
quoq; habet in corpore. si quis auaricia
vastatur in mente. Que si in paruis non
cōpescitur. nimirū sine mensura dilata.
Impetigo quippe sine dolore corpus oc-
cupat: ⁊ abiq; occupati tedio excrescens:
mēbrozū decorē sedat: quia ⁊ auaricia cas-
pri animū dum quasi delectat exulcerat.
vnde adipiscēda queq; cogitationi obicit
⁊ ad inimicitias accendit: ⁊ dolorē in vul-
nere non facit quia estuanti animo ex cul-
pa habundantiaz promittit. Sed decor
mēbrozū perditur: quia altarum quoq;
virtutū per hanc pulchritudo deprauat.
⁊ quasi torum corpus exasperat: quia per
vnīuersa vitia animam subplātat. Pau-
lo attestante qui ait: radix omnium malo-
rum est cupiditas. Ponderosus vero
est: qui turpitudinem nō exercet opere: s;
tamen ab hac cogitatione continua. sine
moderatione grauitur in mente. Qui
nequaq; quidem vsq; ad opus nephari-
uz rapitur: sed eius animus voluptate lu-
xurie sine vilo repugnatiōis stimulo dele-

eratur. **A**licij quippe est ponderis: cum hu-
nior viscerum ad virilia labit: que profecto
cum molesta de decore intumescunt. **P**on-
derosus ergo est: qui totis cogitationibus
ad lasciviam defluens pondus turpitudi-
nis gestat in corde. **E**t quavis prava non
exerceat opere ab his tamen non cuellitur
mente: nec ad usum boni operis in aperto
valet assurgere: quia grauat hunc in addi-
tis pondus turpe. **Q**uisquis ergo quolibet
horum vicio subiecit: panes domino offerre
prohibet: ne profecto diluere aliena
delicta non valeat is quem adhuc propria de-
uastant.

Explicit prima pars.

Incipit secunda pars: docens
qualiter viuere debeat in officio
pastoralis: is qui ad illud digne
peruenit.

De qualitatibus digni pasto-
ris collectim enumeratis:

Capitulum primum.

Quia igitur paucis ad pastora-
le magistrum dignus: quali-
ter veniat: atque hoc indignus
qualiter pertimescat ostendimus:
nunc is qui ad illud di-
gine peruenit in eo qualiter viuere debe-
at demonstramus. **T**antum debet actionem
populi actio transcedere presulis: quantum
distare solet a grege vita pastoris. **S**portus
namque ut metiri se sollicitus studeat quanta te-
nende recitudo inis necessitudine constringit:
sub cuius estimatioe populus grex vocat.
Sic ergo necesse est cogitatioe mun-
dus: actioe precipuus: discretus in silen-
tio: vtilis in verbo: singulari copassione. **p**
rimus: pre cunctis contemplatioe suspens-
sus: bene agentibus per humilitate soci-
us: contra delinquentium vicia per zelum iusticie
erectus: internorum cura in exteriorum oc-
cupatioe non minuens: exteriorum prouiden-
tiam in internorum sollicitudine non relin-
quens. **S**ed hec que breuiter enumerans

do perstrinximus: paulo latius replicando
differamus.

Rector pastoralis semper
debeat esse cogitatioe mundus:

Capitulum II.

Rector semper cogitatioe sit mu-
dus: quatenus nulla hunc in-
mundicia polluat: qui hoc suscipit
officij: ut in alienis quoque
cordibus pollutiois maculas tergat: quia
necesse est ut esse munda studeat manus:
que diluere sordes curat alienas: ne ta-
cta queque veterius inquinat: si sordida in-
sequens lutum tenet. **H**inc namque per pro-
phetam dicitur: **M**undamini qui fertis vasa
domini. **N**on etenim vasa ferunt: qui proxi-
morum animas ad interna sacraria perducere
das in sue conuersationis fide suscipiunt.
Apod semetipsos ergo quantum debeant
mundari conspiciant: qui ad eternitatis tem-
plum vasa viuentia in sinu proprie sponsionis
portant. **H**inc namque diuina voce precipitur:
ut in aaron pectore rationale iudicij victis
ligantibus imprimat: quatenus sacerdos
tale cor nequaquam cogitatioes fluxe possi-
deant: sed ratio sola constringat. **N**ec indi-
feret quid vel inutile cogiter: qui ad ex-
plum alijs constitutus ex gravitate vite sem-
per debet ostendere: quantum in pectore ra-
tionem portet. **I**n quo etiam rationali vigila-
ter adiungit: ut duodecim patriarcharum
nomina describant. **A**scriptos etenim pas-
tres semper in pectore ferre est: antiquorum
vita sine intermissione cogitare. **N**am tunc
sacerdos irreprehensibiliter gradit: cum
exempla patrum precedentium indefinenter in-
tuet: cum sanctorum vestigia sine concessione
considerat: et cogitatioes illicitas deprimite
ne extra ordinis limite operis pedem ten-
dat. **Q**uod bene etiam rationale iudicij
vocat: quia debet rector subtili semper ex-
amine bona malaque discernere: et que vel
quibus quando vel qualiter congruant: stu-
dioso cogitare: nihilque proprium querere: sed
sua comoda propinquorum bona deputare.
Unde illic scriptum est. **P**ones autem in vas